

ЗАМЪРСЯВАНЕТО НА ВЪЗДУХА И ЗДРАВЕТО В ЮГОИЗТОЧНА ЕВРОПА

Замърсяването на въздуха продължава да бъде водещ здравен проблем в Югоизточна Европа, където страните са изложени на нива на фини прахови частици (ФПЧ_{2.5}) много над средногодишната стойност от 5 мкг/м³, препоръчана от Световната здравна организация (СЗО).

Нива на замърсяване на въздуха

Замърсяването на въздуха е сложна смес от частици и газове, чиито източници и състав варират във времето и пространството.

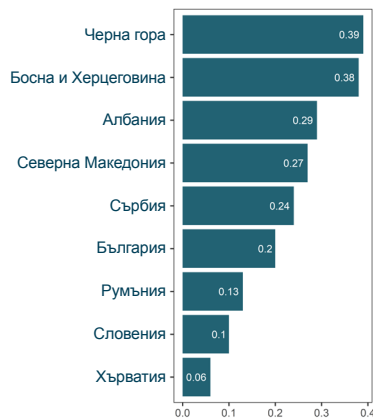
- До **71%** от населението в този регион живее в райони, в които не е достигната текущата средногодишна гранична стойност за качеството на въздуха в ЕС от 25 мкг/м³. Въпреки това, всички страни в региона изпълняват не толкова стриктната първа междинна целева стойност на СЗО (35 мкг/м³) за ФПЧ_{2.5}.
- **Най-високото средногодишно ниво** на ФПЧ_{2.5}, на което населението е било изложено през 2019 г., е наблюдавано в **Северна Македония** (30.3 мкг/м³), докато най-ниското **ниво** е отчетено в **Румъния** (15.7 мкг/м³).
- **Добри новини:** През последното десетилетие, средногодишните нива на ФПЧ_{2.5} **са намалели** във всяка от страните в региона, като най-големият спад е в **Сърбия**, където нивата на ФПЧ_{2.5} през 2019 г. са били 19.1% по-ниски в сравнение с 2010 г.

Страните в Югоизточна Европа с най-високите нива на ФПЧ_{2.5}, замърсяване на въздуха от домакинствата и озон през 2019 г.

Средногодишно ниво на ФПЧ_{2.5} (мкг/м³), претеглено спрямо населението на страната

Замърсяване на въздуха от домакинствата

Процент от населението, разчитащо на твърди горива за готвене

Озон

Средносезонно 8-часово максимално ниво на озон (мкг/м³), претеглено спрямо населението на страната

Как са се променили нивата на замърсителите между 2010 и 2019 г.?

- ↓ ФПЧ_{2.5} (представени като средногодишна концентрация, претеглена спрямо населението на страната)
 - **По-ниска** през 2019 г. (19.1 мкг/м³) в сравнение с 2010 г. (25.5 мкг/м³)
 - **По-висока** от средната за 28-те държави от ЕС (11.4 мкг/м³)

- ↓ Замърсяване на въздуха от домакинствата (% от населението, разчитащо на твърди горива за готвене)
 - **По-ниско** през 2019 г. (23.0%) в сравнение с 2010 г. (27.7%)

- ↓ Озон (представен като средносезонна концентрация, претеглена спрямо населението на страната)
 - **По-ниска** през 2019 г. (82.0 мкг/м³) в сравнение с 2010 г. (87.9 мкг/м³)
 - **По-ниска** от средната за 28-те държави от ЕС (83.5 мкг/м³)

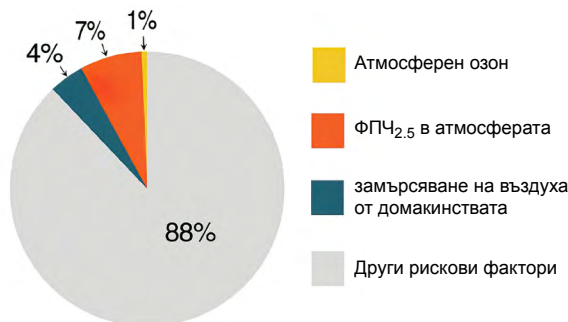
STATE OF
GLOBAL AIR

Въздействия на качеството на въздуха върху здравето

Дългосрочното излагане на замърсен въздух допринася за повишен риск от боледуване и смърт от хронични незаразни заболявания, като исхемична болест на сърцето, рак на белия дроб, хронична обструктивна белодробна болест (ХОББ), инсулт и диабет тип 2, както и инфекции на долните дихателни пътища (напр. пневмония), особено при деца под 5 годишна възраст. Излагането на ФПЧ_{2.5} също така повишава риска за майките да родят бебето си твърде рано и по-малко от нормалното, като тези бебета са по-уязвими и могат да умрат поради редица заболявания или имат повишен риск от заболявания в последствие през живота си. Нарастват и доказателства за ролята на замърсяването на въздуха при когнитивни нарушения, включително деменция. **ОЩЕ.**

- Замърсяването на въздуха се нарежда сред първите 10 рискови фактора за влошено здраве във всяка от страните в Югоизточна Европа.
- 11.8%** от общия брой **смъртни случаи** в Югоизточна Европа (56,300 смъртни случая) през 2019 г. се дължат на замърсяването на въздуха. ФПЧ_{2.5} в атмосферния въздух са отговорни за **повечето** (46,600 смъртни случая или 9.7% от общия брой смъртни случаи) от смъртните случаи, свързани със замърсяването на въздуха.
- Броят смъртни случаи в Румъния, дължащи се на замърсяване на въздуха (17,100), е **най-високия** в региона, докато в **Черна гора** е **най-ниския** (700).
- Смъртността, свързана с ФПЧ_{2.5}, надвишава глобалната смъртност от 53.5 смъртни случая/100,000 души население в осем от деветте страни – Словения е единственото изключение.
- Средно, близо **23% от всички смъртни случаи, свързани с ХОББ**, се дължат на замърсяването на въздуха. Най-голямото отрицателно влияние е наблюдавано в Босна и Херцеговина (30%), Северна Македония и Черна гора (26% всяка), докато най-ниското е изчислено за Румъния (14%).

Процент от общите смъртни случаи, включително тези, свързани с отделни замърсители (озон, ФПЧ_{2.5} и замърсяване на въздуха от домакинствата) в Югоизточна Европа през 2019 г.

Как замърсяването на въздуха засяга младите и възрастните?

- В цяла Югоизточна Европа най-големият брой на смъртните случаи се наблюдава сред населението на възраст 70 или повече години.
- Излагането на замърсен въздух е отговорно за **7.7% от смъртните случаи при новородени**, като повечето смъртни случаи се свързват с ФПЧ_{2.5} в атмосферния въздух.
- Процентът на **смъртните случаи при новородени**, свързани със замърсяването на въздуха през 2019 г., е **най-голям** в Босна и Херцеговина (11%) и Северна Македония (10%).

Процент на смъртните случаи (според причината), свързани със замърсяването на въздуха през 2019 г.

22.7%

от смъртните случаи от ХОББ

18.7%

от смъртните случаи от диабет

14.8%

от смъртните случаи от исхемична болест на сърцето

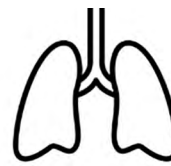
17.0%

от смъртните случаи от рак на белия дроб

15.8%

от смъртните случаи от исхемичен инсулт

13.5%

от смъртните случаи от инфекции на долните дихателни пътища

7.7%

от смъртните случаи при новородени

Продължение на следващата страница

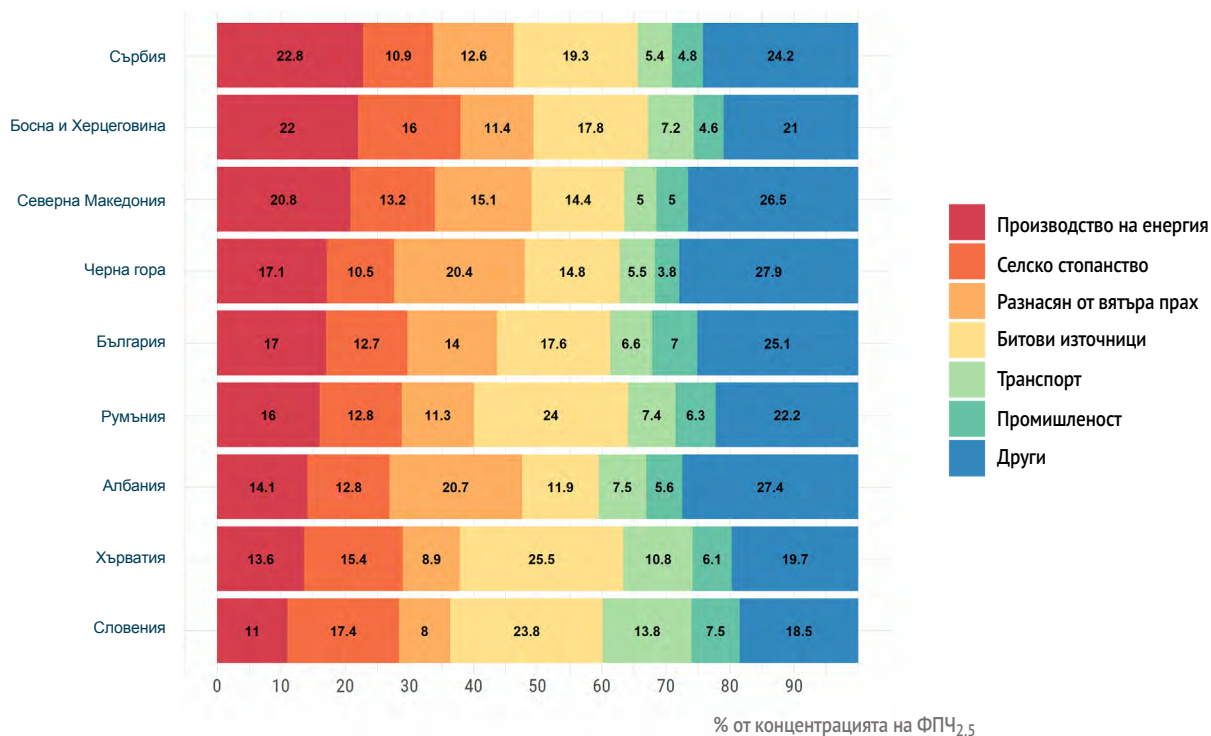
STATE OF
GLOBAL AIR

Ключови източници на ФПЧ_{2.5} в Югоизточна Европа

ФПЧ_{2.5} се отделят както от естествени източници, така и от антропогенни източници (т.е., от човешка дейност). Често срещаните природни източници включват разнасян от вятъра прах, морски пръски и горски пожари, докато антропогенните източници включват изгаряне на изкопаеми и биогорива, промишлени процеси, селско стопанство и управление на отпадъците. За да се определят приоритетни действия и най-ефективните решения, е изключително важно е да се познават основните, особено антропогенни, източници на замърсяване на въздуха.

- Важните горива, които допринасят за нивото на ФПЧ_{2.5} в региона, включват **въглища, течни горива и природен газ**, както и **твърди биогорива**.
- Като индивидуални източници, **битовите** източници са допринесли най-много (20%) за смъртните случаи, свързани с ФПЧ_{2.5} през 2019 г., следвани от **производството на енергия** (18%), **разнасян от вятъра прах** (13%), **селското стопанство** (13%), както и **транспорта** (7%).

Процентен принос за ФПЧ_{2.5} на пет основни източника в девет страни от Югоизточна Европа през 2019 г.

Източник на данни: McDuffie E, Martin R, Yin H, Brauer M. 2021. Глобална тежест на заболяванията от основни източници на замърсяване на въздуха (GBD MAPS): глобален подход. Изследователски доклад 210. Бостън, Масачузетс: Институт за здравни ефекти.

ЗА ОЩЕ ИНФОРМАЦИЯ:

За повече информация относно за замърсяването на въздуха и здравето в Югоизточна Европа, прочетете пълния [доклад](#)

Разгледайте наличните доказателства за замърсяването на въздуха и здравето в Югоизточна Европа, [тук](#)

За да разгледате и свалите данни, моля посетете www.stateofglobalair.org.

За повече подробности, моля посетете

www.stateofglobalair.org

За връзка с нас:

SEE@healtheffects.org

IHME

Уебсайтът (Състояние на въздуха в световен мащаб) е резултат от сътрудничеството между „Института за здравни ефекти“ и „Института за здравни показатели и оценка“, с екпертен принос от Университета на Британска Колумбия

STATE OF
GLOBAL AIR